

## Θάσος: ASMOSIA VII

Η «Ένωση για τη μελέτη του μαρμάρου και των άλλων πετρωμάτων που χρησιμοποιήθηκαν κατά την αρχαιότητα» (Association for the Study of Marble and Other Stones Used in Antiquity) πραγματοποίησε με μεγάλη επιτυχία στη Θάσο το 7ο Διεθνές Συνέδριο ASMOSIA VII από 15 έως 20 Σεπτεμβρίου 2003. Το συνέδριο διοργανώθηκε από το Εργαστήριο Αρχαιομετρίας/«Δημιόκρως», τη 19<sup>η</sup> Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων/ΥΠΠΟ, τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή και το ΙΓΜΕ, αλλά το μεγαλύτερο μέρος της οργανωτικής μέριμνας είχαν αναλάβει ο δρ Ι. Μανιάτης («Δημιόκρως») και ο δρ Στ. Παπαδόπουλος (19<sup>η</sup> ΕΠΚΑ). Σε περισσότερες από 100 ανακοινώσεις, εξετάστηκαν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που σχετίζονται όχι μόνο με το αρχαίο μάρμαρο αλλά και με άλλα πετρώματα, όπως ασβεστόλιθοι, πυριτόλιθοι, γύψοι, σπατάτες, οψιανί και λοιπά εκρηξιγενή. Ακόμη, ζητήματα αρχαίων λατομείων και τεχνικών λατόμευσης-λάξευσης, φθοράς και αποκατάστασης, χρωστικών σε μάρμαρα, χαρακτηρισμού, πρόλευσης και ανάπτυξης βάσεων δεδομένων για υλικά από διάφορες περιοχές του κόσμου. Οι εργασίες παρουσιάστηκαν στο συνεδριακό κέντρο «Καλογερό» του Λιμένα Θάσου και οι σύνεδροι είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν τα αρχαία λατομεία της Άλκυης, λατομεία μαρμάρου της βυζαντινής εποχής και άλλα αξιοθέατα αρχαιολογικής και μεταλλευτικής σημασίας. Με νεότερη ανακοίνωση τους, οι οργανωτές θα πληροφορήσουν τους ενδιαφερόμενους για τη διαδικασία έκδοσης των Πρακτικών του Συνεδρίου. Οι περιλήψεις των ανακοινώσεων και άλλες λεπτομέρειες είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα: [www.ims.demokritos.gr/archae/Asmosia2003.html](http://www.ims.demokritos.gr/archae/Asmosia2003.html).

## Νέα για το αρχαίο ελληνικό γυαλί

Σημαντικές είναι οι επιστημονικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί στον τόπο μας τα τελευταία χρόνια για τη βαθύτερη μελέτη, προστασία και ανόδειξη του αρχαίου ελληνικού γυαλιού, το οποίο αποτελεί σπουδαία παράμετρο της πολιτιστικής και τεχνολογικής κληρονομιάς μας, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ανασκαφικών ερευνών. Στο πλαίσιο αυτών των πρωτοβουλιών έχουν αναληφθεί σε πανεπιστήμια και ερευνητικά ιδρύματα νέες διδακτορικές διατριβές για την καλύτερη γνώση και τεχνολογία του αρχαίου γυαλιού και έχουν δημιουργηθεί ειδικές ερευνητικές ομάδες στην Αρχαιολογική Υπηρεσία (Θεσσαλονίκη, Ρόδος) και το ΤΕΙ, στελεχωμένες με εξειδικευμένους στο θέμα αρχαιολόγους και άλλους επιστήμονες. Τον Απρίλιο του 2000, το επιδοτούμενο από τη ΓΓΕΤ δίκτυο GLASNET, με επικεφαλής τον δρ Γ. Κάρδα («Δημιόκρως») συνδιοργάνωσε με την ΚΒ ΕΠΚΑ το πρώτο Διεθνές Συνέδριο «Hyalos, Vitrum, Glass», και τον Μάιο του 2001 ειδικό σεμινάριο με τίτλο «Ιστορία και Τεχνολογία του Αρχαίου Γυαλιού», με συνδιοργανωτή τον δρ Α. Αντωνάρα, στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού (Θεσσαλονίκη). Οι τόμοι με τα Πρακτικά αυτών των σημαντικών συναντήσεων κυκλοφόρησαν ήδη και αποτελούν ιδιαίτερα χρήσιμες πηγές γνώσεως για κάθε ενδιαφερόμενο (πληροφορίες: <http://web.ims.demokritos.gr/sol-gel/confirmation/>). Η δρ Δ. ηγνατίδου (ΙΣΤ ΕΠΚΑ) είναι ήδη επικεφαλής της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για τη Διεθνή Ένωση για την Ιστορία του Γυαλιού (Association Internationale pour l'Histoire du Verre) η οποία με 12 Έλληνες συμμετείχε στο πρόσφατο διεθνές 16ο Συνέδριο της AIHV που έγινε με επιτυχία στο Imperial College (7-13 Σεπτεμβρίου 2003, Λονδίνο). Η χώρα μας αναμένεται να αναλάβει τη διοργάνωση του επόμενου, 17ου Συνεδρίου της AIHV, που θα πραγματοποιηθεί το 2006. Τον ίδιο, επίσης, χρόνο θα γίνει στη Ρόδο το 11ο Διεθνές Συνέδριο με τίτλο «Non Crystalline Solids»

με την αιγίδα του εκδοτικού οίκου Elsevier και κύριο οργανωτικό υπεύθυνο τον δρ Γ. Κάρδα («Δημιόκρως»). Στο πλαίσιο αυτού του συνεδρίου θα γίνει και ημερίδα για το αρχαίο ελληνικό γυαλί, με προσκεκλημένους ομιλητές. Νεότερα θα γνωστοποιηθούν με μελλοντικές εγκυκλίους.

## Συνάντηση εργασίας για παλαιογεωγραφικές έρευνες

Το νεοσύστατο Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών διοργανώνει διεθνή συνάντηση εργασίας (workshop) με τίτλο «Sea-level Changes in Eastern Mediterranean during Holocen: Indicators and Human Impacts». Η συνάντηση θα γίνει από 16 έως 18 Οκτωβρίου 2003 στο αμφιθέατρο του Πανεπιστημίου (Ελευθερίου Βενιζέλου 70, Καλλιθέα), με κύριο οργανωτή τον επίκουρο καθηγητή Κ. Παυλιόπουλο και με την υποστήριξη του πρύτανη, καθηγητή Γ. Καραματσού. Συνδιοργανωτής της συνάντησης είναι το International Association of Geomorphology/Working Group of Geoarchaeology και αναμένεται να συμμετάσχουν με εργασίες οι γνωστοί μελετητές παλαιοοικτών και γεωαρχαιολογίας που ασχολούνται με τον κλάδο στην Ανατολική Μεσόγειο (D. Kelletat, H. Bruckner, P. Pirazzoli, C. Morhange, A. Gundy, E. Fouache κ.ά.). Τα κύρια θέματα της συνάντησης θα είναι: Global sea-level changes, Sea-level indicators and Human impacts. Το κόστος εγγραφής είναι 200 €, ενώ για την Κυριακή 18/10 έχει προγραμματιστεί εκδήλωση στην περιοχή της Κορίνθου και της βορειοανατολικής Πελοποννήσου με ενόργανη από ειδικούς ερευνητές, για τις ολοκαινικές αλληλεπιδράσεις χέρσου-θάλασσας σε επιλεγμένες θέσεις. Η συμμετοχή στην εκδιδετική εκδήλωση είναι 20 €. Το πρόγραμμα ομιλητών στο workshop και άλλες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα: [www.hua.gr/workshop/default.htm](http://www.hua.gr/workshop/default.htm), ή από τη γραμματεία: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Ελ. Βενιζέλου 70, Καλλιθέα, τηλ. 210-9549151, ή από τον δρ Κ. Παυλιόπουλο, τηλ. 210-9549160, e-mail: [kraviop@hua.gr](mailto:kraviop@hua.gr).

## Mediterranean Archaeology and Archaeometry (MAA)

Κυκλοφόρησε πρόσφατα το 1ο τεύχος του 3ου τόμου (2003) του ελληνικού επιστημονικού περιοδικού Αρχαιολογίας και Αρχαιομετρίας (MAA) με διεθνή κυκλοφορία, που εκδίδεται από το Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Αιγαίου (Ρόδος). Στο νέο τεύχος δημοσιεύονται (στην αγγλική) έξι νέα άρθρα ως εξής:

- P. Belancourt: «The impact of Cycladic settlers on Early Minoan Crete».
  - H. Mommsen: «Attic pottery production, imports and exports during the Mycenaean period by neutron activation analysis».
  - B.-J. Hayden: «The final Neolithic-Early Minoan I/IIA settlement history of the Vrokastro area, Mirabello, Eastern Crete».
  - A.Y. Landau: «The many faces of colonization: 12th century Aegean settlements in Cyprus and the Levant».
  - N.H. Gale: «Disciplinary fault lines: Science and social Archaeology - another view».
  - M. Kostoglou: «Iron and steel currency bars in Ancient Greece».
- Τα πλήρη κείμενα των άρθρων είναι διαθέσιμα και σε ηλεκτρονική μορφή στη διεύθυνση: [www.rhodes.aegean.gr/maa\\_journal](http://www.rhodes.aegean.gr/maa_journal).

## Συνέδρια Σηπταολογίας

Η Ελληνική Σηπταολογική Εταιρεία (ΕΣΕ) διοργανώνει το 3ο Συμπόσιο Αρχαιολογίας, Γεωλογίας και Παλαιοντολογίας Σηπταόλων που θα πραγματοποιηθεί στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο [Ε-

λευθ. Βενιζέλου 70, Καλλιθέα, Αθήνα), από 17 έως 19 Οκτωβρίου 2003. Σύμφωνα με την τελευταία εγκύκλιο, το Συμπόσιο θα γίνει υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και θα είναι αφιερωμένο στη μνήμη της Άνας Πετροχίλου. Συνδιοργανωτές είναι η Σπυλαϊολογική Ομοσπονδία Ελλάδος, η Εφορεία Παλαιανθρωπολογίας-Σπυλαϊολογίας και η Επιτροπή Αρχαιολογίας-Παλαιαντολογίας Σπυλαίων της Διεθνούς Ένωσης Σπυλαϊολογίας (U.I.S.).

Στο Συμπόσιο αναμένεται να εξεταστούν ζητήματα ευρείας θεματολογίας (αρχαιολογία σπηλαίων, λατρευτικά σπήλαια, αρχαία μεταλλουργία, πανίδες και απολιθωμένα σπυλαίων, υπόγεια καρστικά φαινόμενα, υδρολογία, γεωτεκτονική, χρονολογήσεις σπυλαίοποθεμάτων, γεωφυσικές μελέτες σε σπήλαια, ανθρωπολογικές μελέτες σε σπήλαια, αξιοποίηση σπυλαίων κ.ά.).

Επικεφαλή της Οργανωτικής Επιτροπής θα είναι ο καθηγητής Π. Θέμελης (Πρόεδρος) με αντιπροέδρους τους καθηγητές Η. Μαρλιάρου και Α. Ζαζάνη. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει και μεταεπιστημονικές εκδρομές σε γνωστά σπήλαια με ξενάγηση κ.ά. από ειδικούς (Διπρ. Καλαβρύτα, Θεοπέτρα, Κίλικς, Αλιστράτη κ.ά.). Το κόστος εγγραφής είναι 210 € και 100 € για φοιτητές. Η ΕΣΕ πρόκειται να διοργανώσει και το 14ο Παγκόσμιο Συνέδριο Σπυλαϊολογίας που θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα από 21 έως 28 Αυγούστου 2005. Πληροφορίες: Ελληνική Σπυλαϊολογική Εταιρεία, Σίνα 32, Τ.Κ. 106 72, Αθήνα, τηλ.: 210 3617824, fax: 210 3643476 ή στην ιστοσελίδα: www.ese-athens.gr.

## Νέες εκδόσεις – βιβλία

- Ε. Kotjabopoulou, Y. Hamilakis, P. Halstead, C. Gamble and P. Elefanti (επιμ.), *Zooarchaeology in Greece: recent advances*, *BSA studies* 9, 310 σελ., 111 εικ., τιμή 59 λίρες

Στο βιβλίο αυτό παρουσιάζεται μια σειρά άρθρων σχετικών με τη μελέτη και τη σημασία των σκελετικών στοιχείων θηλαστικών, τα οποία έχουν μελετηθεί σε ανασκαφές του ελλαδικού χώρου και αναφέρονται σε εποχές από την Παλαιολιθική μέχρι την Μεσολίαν. Το βιβλίο εκδίδεται από τη Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών στην αγγλική και τα περιεχόμενα άρθρα βελτιστοποιούνται σε ανασκαφές που έγιναν σε πρόσφατο ογκοκωνυμείο το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα. Στα άρθρα παρουσιάζονται τεχνικές και αναλυτικές προσεγγίσεις για τη μελέτη των οστών ζώων που αναλύονται σε ανασκαφές κι ακόμη γίνονται αναφορές για προεκτάσεις που έχουν σχέση με το συμβολισμό, την τέχνη και τη λατρευτική σημασία μερικών σκελετικών ευρημάτων.

- Σ. Θεοδωρίδης, *Γεωχημεία*, Αθήνα 2003, 542 σελ. Απώτερος σκοπός της γεωχημείας είναι η εύρεση και η ερμηνεία των νόμων που διέπουν την κατανομή, τη συσχέτιση και τη διακίνηση των χημικών στοιχείων και των ισοτόπων τους, στην επιφάνεια και στο εσωτερικό της γης. Το βιβλίο περιέχει 14 κεφάλαια στα οποία αναφέρονται και εξηγείται η χημική σχέση της γης με τον αστρικό χώρο, η δομή και η σύσταση της και οι γεωχημικές εφαρμογές των ισοτόπων. Εξετάζονται ακόμη ζητήματα χημικής θερμοδυναμικής, κρυσταλλοχημείας, γεωχημικής διαφοροποίησης, υδροσφαίρας, ρύπανσης της ατμόσφαιρας και προστασίας του περιβάλλοντος. Περιέχονται επίσης μεγάλοι αριθμοί σχεδίων, διαγραμμάτων και εικόνων, αρκετοί πίνακες με ακριβή γεωχημικά δεδομένα καθώς και ειδική βιβλιογραφία για ενδιαφερόμενους σπουδαστές και μελετητές.

- Ζ. Θεοδωρίδης, *Ορυκτολογία-Πετρολογία*, Αθήνα 2003, 720 σελ. Στην ύλη του βιβλίου γίνεται μια ολοκληρωμένη περιγραφή των βασικών εννοιών της κρυσταλλογραφίας που είναι χρήσιμες στη χρήση του πολιτικού μικροσκοπίου και στη μελέτη των πυριτικών και άλλων ορυκτών. Παρουσιάζονται ακόμη αρκετά στοιχεία ορυκτοδιαγνωστικής και δεδομένα χρήσιμα για την ταξινόμηση των πυριγενών ιζηματογενών και μεταμορφωμένων πετρωμάτων.

Τα βιβλία *Γεωχημεία* και *Ορυκτολογία-Πετρολογία* απευθύνονται κυρίως στους σπουδαστές των γεωτεχνικών επιστημών αλλά είναι εξίσου χρήσιμα και σε άλλες κατηγορίες ενδιαφερομένων (π.χ. συντηρητές αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, σπουδαστές Αρχαιολογίας και άλλων κατευθύνσεων) που επιθυμούν να ενημερωθούν πληρέστερα σε λεπτομερέστερες έννοιες και προσεγγίσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται από τους γεωεπιστήμονες.

## Νέες μελέτες για το Μαντίτιο των Δελφών

Τον τελευταίο καιρό κυκλοφορεί και δημοσιεύεται σε αμερικανικές εφημερίδες και επιστημονικά περιοδικά (πρόσφατα και στο *Scientific American*, [www.sciam.com](http://www.sciam.com)) μια αρκετά ενδιαφέροντα νέα απόψη σχετικά με τις μαντικές ικανότητες της Πυθίας στο Μαντίτιο των Δελφών. Αμερικανικοί επιστήμονες συσχετίζουν τα βιτομετρικά συστατικά του «αλκυόν» αεριοβόλου που δομεί την περιοχή των Δελφών με τα ρηγμάτα και τις διαδικασίες που πετρώματος σε τρόπο ώστε τα αέρια που θα μπορούσαν να διαφεύγουν από αυτά να ήταν σε θέση να καταστήσουν ικανή την εκάστοτε Πυθία να κάνει χρησμούς. Δεν φαίνεται, ωστόσο, να έχει συντεκμηθεί από τους μελετητές που ασχολούνται με το θέμα ότι στην Ελλάδα υπάρχουν ανθρώκινη και άλλοι σχηματισμοί με πολύ μεγαλύτερη περκετικότητα σε βιτομινές και εντονότερη τεκτονική δράση, χωρίς όμως παρουσία μαντείων. Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα: [www.sciam.com/article.cfm?chamID=sa006&articleID=009BD34-398C-1FOA-97AE80A84189EEDF](http://www.sciam.com/article.cfm?chamID=sa006&articleID=009BD34-398C-1FOA-97AE80A84189EEDF).

## Μεταλλουργία της λίθινης εποχής

Βούλγαροι αρχαιολόγοι αναφέρουν ότι ανακάλυψαν την αρχαιότερη στην Ευρώπη εγκατάσταση μεταλλουργικής δραστηριότητας. Στη γνάβα Βουλγαρία βρέθηκαν, δίπλα σε μια εστία, ίχνη σκουριάς χαλκού τα οποία οφείλονται προφανώς σε εκκαμίνωση του μετάλλου. Τα ίχνη της φωτιάς χρονολογήθηκαν περί το 6.000 π.Χ. Οι αρχαιολόγοι υποστηρίζουν πως το εύρημα ενδεχομένως αποτελεί απόδειξη μεταλλουργικής δραστηριότητας 1.500 χρόνια νωρίτερα απ' ό,τι πιστευόταν μέχρι σήμερα. Ως αρχαιότερη μεταλλουργική δραστηριότητα θεωρείται η αναφερθείσα στη Μεσοποταμία (σημερινό Ιράκ) που χρονολογείται στο 8000 π.Χ. Οι πληροφορίες προέρχονται από το Explorer 6:18 με αναφορά στην ηλεκτρονική διεύθυνση: [http://tinyurl.com/lrji\(VOA\)](http://tinyurl.com/lrji(VOA)).

## Αρχαιολογία πεδίου στην Αργεντινή

Πολύ ενδιαφέροντα η πρόταση του ναυπηγικού Lic. Rafael Sebastian Paunero (Facultad de Ciencias Naturales y Museo, Universidad Nacional de la Plata, Paseo del Bosque s/n, 1900, La Plata, Αργεντινή), ο οποίος τίθεται επί κεφαλής μικρών ομάδων φοιτητών (10 άτομα το πολύ) προκειμένου να εκπονηθεί πρόγραμμα εκμάθησης μεθοδολογίας και προβληματισμού σχετικά με την αρχαιολογία της Παταγονίας. Το εγχείρημα θα λάβει μέρος στο Estancia la Marva, Παταγονία Αργεντινής και στις δραστηριότητες που προτείνονται συγκαταλέγεται η επιφανειακή έρευνα, η εξερεύνηση για εντοπισμό βραχογραφιών, η ανάλυση και η ανάλυση χαρτών, οι ανασκαφικές τεχνικές, οι πειραματισμοί στις τεχνικές της λιθοτεχνίας και της ζωγραφικής κ.ά. Για να οργανωθεί και να εκπονηθεί το πρόγραμμα αυτό έχει δημιουργηθεί ιστοσελίδα όπου αναφέρονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τους ενδιαφερόμενους. Ηλεκτρονική διεύθυνση: [www.arqueologialamaria.com.ar](http://www.arqueologialamaria.com.ar).